

Likeverdighet mellom eksamen for praksiskandidater og realkompetansevurdering

TOLKNINGSUTTALELSE | 12.12.2014

Det er ikke anledning til å realkompetansevurdere fag i vg3 i yrkesfaglige utdanningsprogram gjennom en vurdering av realkompetansen som sluttvurdering (standpunktvurdering, eksamener og fag- og svenneprøve), verken i vg3 i skole eller vg3 opplæring i bedrift.

Gjelder

- Forskrift til opplæringslova - § 3-47. Melding til fag-/sveineprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve
- Forskrift til opplæringslova - § 4-6 Realkompetansevurdering

Utdanningsdirektoratet har vurdert to problemstillinger knyttet til forskrift til opplæringsloven § 3-55 og § 4-13.

Vi blir for det første bedt om å ta stilling til om § 3-55 setter et ufravikelig krav til at praksiskandidater må avlegge egen eksamen når de melder seg opp til fagprøve etter praksiskandidatordningen.

Vi vil i denne sammenheng vise til statsråd Kristin Halvorsens svar i Stortinget 10. mai 2010 dok. nr 15:1179 (2009-2010) der det blir gjort rede for hva som er gjeldende rett på området:

"Etter de opplysningene jeg har mottatt, gjelder saken spørsmål om den eksamen praksiskandidater må avlegge før de kan melde seg til fagprøven. Gjeldende eksamenskrav er fastsatt i forskriften til

opplæringsloven med virkning fra 1. august 2009. Fram til 1. august 2009 var kravet til praksiskandidater at de måtte avlegge en tverrfaglig eksamen før de kunne melde seg til fag- eller svenneprøven. Etter 1. august 2009 er kravet at kandidatene må bestå en eksamen på vg3-nivå før de kan melde seg opp til eksamen. Informasjon om endringene i forskriftene er på vanlig måte kunngjort gjennom Lovdata. Samme dag som endringene trådte i kraft ble det lagt ut generell informasjon på direktoratets hjemmeside om at det var vedtatt endringer i forskriften til opplæringsloven. Fylkesmannen i Hordaland har i brev 13. november 2009 besvart en henvendelse fra Hordaland fylkeskommune som gjaldt spørsmål om tolkning av forskriften til opplæringsloven om forholdene mellom realkompetansevurdering og eksamen for praksiskandidater. Her ble kravet til eksamen presisert. Jeg har fått opplyst av Utdanningsdirektoratet at Hordaland fylkeskommune likevel arrangerte eksamen etter den gamle ordningen i januar 2010. Fylkeskommunen har i ettertid kommet til at det nye eksamenskravet må følges, og har derfor besluttet at kandidatene som avla eksamen etter gammel ordning i januar må avlegge skriftlig eksamen på vg3-nivå. Det er fylkeskommunen som har ansvaret for å gi et forsvarlig opplæringstilbud og gjennomføre eksamener i samsvar med gjeldende regelverk. Fylkeskommunen har blitt gjort kjent med det nasjonale regelverket, men har likevel ikke tilbudt kandidatene en korrekt eksamen. Jeg forutsetter at fylkeskommunen gjør det som er nødvendig for å avhjelpe den uheldige situasjonen de aktuelle kandidatene er kommet opp i. Forskriften til opplæringsloven har en generell hjemmel for å gi dispensasjon fra reglene om vurdering i særskilte tilfelle. Det er anledning til å søke direktoratet om dispensasjon fra det gjeldende eksamenskravet i forskriften. Relevante momenter i dispensasjonssaker kan være at det er gjort feil og at det er gitt mangelfull eller feilaktig informasjon. Uten å foregripe resultatene i de konkrete sakene, mener jeg det er viktig at fylkeskommunen vurderer om de skal søke om dispensasjon. Jeg vil holde meg orientert om den videre gangen i saken. Jeg vil også be Utdanningsdirektoratet om å vurdere kravet om at praksiskandidater må bestå eksamen etter vg3-nivå på nytt."

Utdanningsdirektoratet kan opplyse at det er gitt dispensasjon fra eksamenskravet i forskrift til opplæringsloven § 3-55 andre ledd for et bestemt antall kandidater i Hordaland fylke som har gjennomført tidligere tverrfaglig eksamen som gjaldt før 01.08.09.

Når det gjelder eventuell tilbakevirkende kraft for eksamenskravet i § 3-55 andre ledd, har direktoratet skrevet følgende i sitt brev til Hordaland fylkeskommune, datert 02.06.10:

"Det blir vist til søknad om dispensasjon fra eksamenskravet i forskrift til opplæringsloven § 3-55 andre ledd, datert 21.05.10. Søknaden er innvilget ved dispensasjon i eget brev, datert 02.06.10.

Utdanningsdirektoratets dispensasjon omfattet konkrete praksiskandidater som fylkeskommunen vurderer har rett til å fremstille seg for fagprøven gjennom godkjent realkompetansevurdering eller opplæring med vurdering som elev i perioden 01.08.09 - 01.02.10. Bakgrunnen for dispensasjonssøknaden er kravet i § 3-55 andre ledd om at praksiskandidater må fremstille seg for en egen eksamen utarbeidet av Utdanningsdirektoratet før de kan fremstille seg for fag- og svenneprøven.

Når det gjelder praksiskandidater som har fått godkjent realkompetansevurdering eller opplæring med vurdering som elev før eksamenskravet ble innført 01.08.09, så vurderes det at også disse kan fremstille seg for fag- og svenneprøven. Dette gjelder uavhengig av om praksiskravet først ble oppfylt etter 01.08.09. Utdanningsdirektoratet utleder dette av en rimelig tolkning av at innføring av eksamenskravet i § 3-55 ikke skal få uheldige tilbakevirkende konsekvenser for enkeltpersoner."

Det er også kommet spørsmål om § 4-13, det vil si regelen om realkompetansevurdering av fag i vg3 i yrkesfaglige utdanningsprogram, særlig hvorvidt det er lov å realkompetansevurdere læreplanmålene i vg3 og om vedkommende deretter kan gjennomføre fag- eller svenneprøve.

Det følger av § 4-13 første ledd:

"Vurderinga av realkompetansen til den vaksne skal gjerast i forhold til kompetansemåla i læreplanen for fag i læreplanverket. Vurderinga skal vise at realkompetanse er likeverdig med kompetansen som er oppnådd gjennom grunnskoleopplæringa eller vidaregåande opplæring. Det er ikkje mogleg å få godkjend fag i vg3 i yrkesfaglege utdanningsprogram gjennom ei vurdering av realkompetansen som sluttvurdering."

Det er særlig siste punktum slik vi forstår det, det har vært knyttet uklarheter til, og der det skal være ulik praksis. Departementet har ikke gjort justeringer i forslaget til forskriftstekst som endrer på det meningsinnholdet direktoratet la til grunn i sitt forslag til forskrift. Direktoratet konkluderer etter dette med at det etter § 4-13 ikke er anledning å realkompetansevurdere fag i vg3 i yrkesfaglige utdanningsprogram gjennom en vurdering av realkompetansen som sluttvurdering, verken i vg3 i skole eller vg3 opplæring i bedrift.

Det er imidlertid kun realkompetansevurdering som sluttvurdering (standpunktvurdering, eksamener og fag- og svenneprøve) som det ikke åpnes for i § 4-13. Det er selvfølgelig anledning til å benytte realkompetansevurdering for å avklare hva slags opplæring den voksne har behov for, jf. bestemmelsene i opplæringsloven § 4A-3 og forskrift til opplæringsloven § 6-27.

I lærefag som avsluttes med fag- og svenneprøve, må praksiskandidater og lærlinger som kommer inn under § 3-54, ta en egen skriftlig eksamen i tillegg til fag- og svenneprøve.

I fag med opplæring i skole som gir yrkeskompetanse, er det privatistordningen på vg3 som skal følges.

Vi får nå et oppdragsbrev fra Kunnskapsdepartementet der direktoratet vil bli bedt om å vurdere og eventuelt komme med forslag til endringer i forskriften til opplæringsloven §§ 3-55 og 4-13. Vurderingene og eventuelle forslag til endringer i forskriften skal oversendes departementet innen 1. november. Det forutsettes at direktoratet drøfter eventuelle forslag til endringer med SRY som et ledd i vurderingen.

Inntil en eventuell endring av regelverket blir iverksatt, blir det forventet at fylkeskommunene forholder seg til gjeldende rett slik det er beskrevet over.

I arbeidet med oppdragsbrevet vil vi forsøke å beskrive problemkomplekset så grundig som mulig.

Vedlegg

- Vårt svar om eksamen for praksiskandidater og realkompetansevurdering